

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in nameščencev, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 18 • Maribor, sobota, dne 11. februarja 1939 • Leto XIV

Ce bi bile samo izmišljotine . . .

Na naš uvodnik »Ali se jim svita?« odgovarja »Slovenec« pod političnimi zapiski in pravi, da je naša izmišljotina, da je Drin kdaj napovedal, da bo vstala nova luč iz katoliške stanovske Dollfussove Avstrije, pač pa se je zavzemal za stanovsko misel. No, mi radi imen ne bomo cepili dlake, pa naj pade Dollfuss, in ostane samo stanovska ureditev, za katero se med drugimi zavzema tudi g. Dimitrije Ljotić. (In »Slovenec« urednikom mimo grede svetujemo, naj prelistajo svoj časopis, pa bodo našli v njem kako so pisali o stanovščini, ko se je zavzemal za njo na nekem predavanju v Ljubljani ta g. Ljotić.) Stanovščina seveda ni ideal samo Dollfussov, temveč vseh fašistično orietiranih ljudi. Dollfuss je bil samo eden med njimi. »Slovenec« uredniku se zdi torej nerodno samo ime Dollfussa, idejo in delo njegovo pa brani. Sicer je pa poudarek na drugi stvari.

Isti »Slovenec« se namreč še na drugem mestu zavzema za krščansko demokracijo in pravi v zvezi s tem, da je zopet naša izmišljotina, da bi bil on in njegov urednik Drin kdaj proti demokraciji. Mi bi bili resnično veseli, če bi bila to samo naša izmišljotina in če bi mogli ugotoviti, da so »Slovenčarji« vsaj zdaj za demokracijo, če že do včeraj niso vedno bili. Ker tudi mi smo za odpuščanje grehov, če jih grešnik prizna in pokaže trdno voljo, da se popravi.

Zato bi pa prosili, da »Slovenec« v tem oziru pove jasno in odkrito besedo.

Ne zamerimo mu, da nam ni utegnil takoj razložiti, kaj je krščanska demokracija, ali Hlinkova garda na Slovaškem, ali srednjeveška ureditev družbe po stanovih, ali avtoritarna Portugalska, ali bivša stanovska Avstrija, ali maroška preureditev Španije, ali je to »muzika bodočnosti«, ki še ni doslej nikjer sviral. O vsem tem lahko do nadaljnjega ohranimo vsak svoje mnenje, da se stvari še bolj prečistijo.

»Slovenec« naj bi nam razložil krščansko demokracijo vsaj na živem primeru, ki smo ga obravnavali, in sicer na primeru g. Križmana, ki se zavzema za to, da bi se razpustile vse stare delavske strokovne organizacije tako socialistične, kakor krščanske, socialne in narodne smeri, in tudi tako nevtalne in enotne, kakor je zveza grafičnih delavcev, in bi se vse umaknile njegovi zeleniški zvezi, ki ne bi bila niti krščanska, niti demokratična, niti razredna, niti slovenska, niti hrvaška in ki bi skratka ne slonela na nobenem drugem načelu, kakor na tem, da ima slepo poslušati g. Križmana, ki sploh delavec ni.

Saj na takih-le primerih iz domače sedanjosti se da pojem krščanske demokracije mnogo nazorneje razložiti kakor s teoretičnimi zavijanjmi. Najjasnejša razlaga je pa seveda samo delo. In veseli bomo, če bomo mogli ugotoviti v »Delavski Politiki«, da se mero dajni »Slovenčarji« ne strinjajo z g. Križmanom in da varujejo osnovna demokratična načela proti tistim svojim pristašem, ki jih je omamila totalitarna nacionalizem. Tako razčlenjenje bi koristilo tako »Slovenčevemu« krogu kakor sploh vsem.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo potoval dne 23. februarja v Prago, Varšavo in Berlin. Obisk je organizatorično političen.

Pred reševanjem hrvaškega vprašanja

Sporazum, ki mora jamčiti svobodo in demokracijo državljanov v vsej državi

Hrvaško vprašanje ni specialno vprašanje, ki bi se lahko razvozljalo enostavno z naredbo, dekretom ali s pristankom hrvaške opozicije. Dvajset let že razpravljamo o notranji ureditvi Jugoslavije, in ker aktualna vprašanja niso bila rešena v soglasju s kulturnimi, gospodarskimi, političnimi in upravnimi težnjami predvsem s Hrvati, smo imeli v narodni skupščini žalostni dogodek, ki ni bil primeren parlamentarnemu in ni odgovarjal načelu prave, sporazumevalne demokracije. Takrat je prišlo to vprašanje v akuten stadij in do danes, po desetih letih, smo le tu pa tam slišali o raznih izjavah, ki so se nanašale na to vprašanje. Napredka, konkretnega približanja rešitvi tega problema pa skoraj nismo opazili, razen v tem, da vsa poštena javnost želi in zahteva, da se problem končno reši v prid edinstvenosti države in mirnega sožitja državljanov.

Rešitev hrvaškega vprašanja ni tako enostavna, kakor bi kdo mislil.

Sporazum se nanaša na kulturna, gospodarska in politična vprašanja ter na upravo oziroma samoupravo. To so vprašanja, ki se ne nanašajo na one temeljne načelne tri točke, ki jih hrvaška opozicija ne odklanja.

Važno je prav posebno, kako se rešijo kulturna vprašanja, da se bo v rešitvi izražal napredek. Tragedija v kulturnem življenju bi bila, če bi samouprave ali avtonomije izročali popolnoma reakciji, kakor se je zgodilo v češkoslovaški republiki. Predpogoje v zaščito kulturnih dobrin mora nuditi vsekakor gospodarski in politični sporazum, kakor tudi nova uprava. Vse te pogoje mora obsežati jedro sporazuma ali okvirni zakoni, ki jamčijo svobodo

državljanov povsod enako, ker bi sicer grozila nevarnost, da se v enih delih države izvaja tak ali onak teror od strani kakršnekoli reakcije. Duševnost in duh državljanov Jugoslavije mora dobiti v sporazumu trdno zaslombo, da se bo lahko kulturno, gospodarsko in politično povsod enako svobodno uveljavljalo. To ni odvisno od forme, ki se sporazumno doseže, ampak od duha, ki naj bodoči sporazum preveva, ne da bi oviral individualne posebnosti in dobrine. Ostati morajo napredku odprta vrata na vseh področjih.

Ta odprta vrata so: svoboda in demokracija, ki sta edina oblika sodelovanja, v katerem lahko dela svoboda duha neverjetne čudeže. Svoboda duha je namreč gonilna in avtomatična sila pravega napredka.

Kaj bo Francila s španskimi begunci?

Španci so pridni poljedelci, ki se razen tega hitro asimilirajo.

Francoski list »L'Ordre« piše o beguncih iz Španije in pravi, da je teh beguncev mnogo več, kot pa jih je prišlo iz Hitlerjeve Nemčije. Ne gre za 50.000 ali 100.000 ljudi, ampak za en milijon beguncev. List svetuje vladi, da naj te begunce, ki so povečini kmetje, naseli v južnozpadni Franciji. Kmečko prebivalstvo je v tem delu republike od svetovne vojne sem zelo nazadovalo. Daladier sam je izjavil, da leže mnoga polja v južnozpadni Franciji neobdelana. V Roquebrussane (Var) n. pr. je bilo pred vojno 450 prebivalcev, danes je v tem kraju ena sama družina. Naselitev španskih beguncev v poljedel-

skih predelih republike ne bo v škodo domačim nezaposlenim, ker Francija nima nezaposlenih poljedelskih delavcev, ampak samo nevalificirane industrijske delavce in nameščence. Narobe, v kmetijstvu primanjkuje delovnih sil. Republika mora ta primanjkljaj nadomestiti z delavci iz Češkoslovaške ali Poljske odkoder je stalno po 50.000 do 75.000 poljedelskih delavcev v Franciji. Vsem tem delavcem pa mora republika plačati voznino. List zaključuje: Finančni minister Pavel Reynaud ima sedaj lepo priliko, da združi človečnost z gospodarskimi koristmi.

Brez boja ni zmage

Kdor se boji boja, kdor se noče bojevati za svoje pravice, ta svojih pravic ne zasluži.

Reakcija ne nastopa prvič. Zgodovina nas uči, da se val reakcije ponovno pojavlja v razvoju človeštva.

Spominjamo se reakcije v Franciji, v Nemčiji Bismarckove reakcije, ali v bivši Avstriji Metternichove. Zgodovina mrholi takih velikih reakcij, katerih pa niti ena ni preživela prav dolge dobe.

Ob vseh tudi najhujših reakcijah se je zbudil duh odpora, duh svobode. Ta duh je zanel množice in posameznike in nastala je duhovna borba, ki jo hoče nasilstvo s silo zadušiti in prekriti. Prav pogostoma je pa prišlo tudi do boja s pestjo, do krvavih borb, ker je pritisk izzval odpor, ki ga je reakcija skušala zadušiti z obsodbami ali celo z orožjem.

Tak odpor ni umetna stvar. Odpor ima duhovno ozadje, ki se upira odločneje le prevelikim krivicam.

In če pogledamo v zgodovino, vidimo, da nobena reakcija, če je bila še tako zavratna ali nasilna, se ni obnesla. — Premagana je bila vedno z manjšimi ali večjimi žrtvami, ker v naravi ni nobene sile, ki bi se mogla trajno upirati progressu človeškega duha.

Razumljivo je, da reakcijo niso premagali bojazljivci in zaspenci v nobe-

nem primeru. Zmaga je bila dosežena vedno le v boju duha in ta duhovni boj morajo vsi oni, ki se jim v reakciji godi krivica, toda vendarle v prid celotnemu človeštvu, ki ga reakcija tako rada ovira na poti k popolnemu človeškemu dostojanstvu.

Zakaj, brez boja pač ne more biti zmage.

Papež umri

Iz Vatikana poročajo, da je dne 9. februarja ponoči umrl papež Pij XI. Papež je bolehal na srčni naduhi.

V Vatikanu se že vrše priprave za volitev novega papeža.

Madžarska vlada je dobila v senatu nezaupnico

V madžarskem senatu sede duhovni in posvetni magnati. 7. t. m. je bila seja senata, kjer so ostro napadali vladno totalitarno in protižidovsko politiko, češ, da jim je ljubi liberalizem. To je povsem razumljivo. Madžarski magnati vedo, da jih totalitarizem oropa vseh pravic, ki jih danes imajo. In tako je prišlo do tega, da so v senatu izglasovali vladi nezaupnico s 73 glasovi. Za vladno politiko se je izreklo le 21 senatorjev. — Madžarska vlada na samozvnan način bolj in bolj omejuje svobodo.

Sporazumevanje med angleškimi in nemškimi kapitalisti

Premegovni kartel — nov poskus za odstranitev vojne nevarnosti.

Angleški in nemški kapitalisti so se sporazumeli na pogajanjih. Vobče se pričakuje, da je ta sporazum pričetek snovanja angleško-nemškega premogovnega kartela.

Pred sestankom narodne skupščine

Predsednik vlade bo podal izjavo šele na drugi seji.

Narodna skupščina se sestane najbrže že bodoči teden. Pričakujejo, da v njej ne bo večjih pregrupacij po strankah. Na prvi seji se izvoli predsedstvo. Predsednik vlade Dragiša Cvetković pa poda vladino programatično izjavo na eni poznejših sej.

230 poslancev za vlado

Po časopisnih vesteh se je izreklo za podpiranje vlade Dragiša Cvetkovića doslej 230 JRZ poslancev.

Posvetovanja združene opozicije

Seja vodstva združene opozicije (UO)

se je vršila v Beogradu v stanovanju Miše Trifunovića. Navzoči so bili Davidović, Jovanović in dr. Kramer. Posvetovanja so se vršila minule dni tudi v Novem Sadu in Zagrebu, na katerih so opozicionalci izmenjali misli o nadaljnjem ravnanju.

Za brezposelne v angleškem parlamentu

Samo en glas večine je rešil Chamberlainovo vlado,

ko je parlament glasoval o predlogu nekega delavskega poslanca o izboljšanju položaja brezposelnih. Za predlog je glasovalo 134 poslancev, proti pa 135. Vladni poslanci niso bili prisotni, kar bi bilo pa lahko postalo usodno za Chamberlainovo vlado.

Nemško-ruska pogajanja niso uspela in bodo začasno odložena.

Izpraznitev Katalonije še traja

Republikanci se umikajo v redu preko meje.

Iz Katalonije še vedno prehajajo preko meje čete republikanske armade, ki se umika v popolnem redu in vozi s se-

boj tudi ves vojaški material. Umik krije 18. armadni zbor pod poveljstvom polkovnika Baria.

Vojna v osrednji Španiji bo trajala dalje

Vesti iz Španije trdijo, da bo vojna v osrednji in južni Španiji trajala dalje. V poučenih krogih pravijo, da se s padcem Katalonije prav za prav položaj v republikanskem delu Španije v ničemer ne spremeni. Osrednja Španija ni imela nobene vojaške podpore iz Katalonije, pa tudi ne zveze z njo. Sile nacistov, ki so sedaj strle Katalonijo, so že večkrat poskušale svojo srečo proti osrednji Španiji, pa niso uspeli, ker je bila osrednja Španija na odpor bolje pripravljena in je tudi vojno vzela bolj resno, kot pa Katalonci, ki so takoj v početku odpevali in niso šli na po-

moč niti Baskom.

Res pa je tudi, da se Anglija in Francija trudita, da bi prišlo do likvidacije španske državljanske vojne. S temi prizadevanji ne uspevate v Rimu in Berlinu. Kakšne sile so tu na delu, bomo videli šele pozneje enkrat.

Vojna v Španiji bo, kakor vsaka vojna, rodila silne socialne potrebe, ker kdor bo vladal v Španiji, bo vladal na razvalinah. To pa ni tako enostavno. Kontribucijo bo moralo plačati ljudstvo, ki pa samo ničesar nima.

Nacisti zasedli otok Minorco

S padcem Barcelone je postal položaj otoka Minorca v Belearih nevzdržen. Angleška kakor tudi francoska vlada sta predvidevali, da bo otok prejel ali slej moral kapitulirati. Radi tega sta posredovali pri generalu Francu, da pri zasedbi tega otoka skrbi za to, da na otok ne bo prišel noben italijanski ali nemški vojak. Obenem sta ponudili obema strankama svoje posredovanje, da bi se predaja otoka lahko izvršila brez krvoprelitja. To se je tudi zgo-

dilo. Nacisti so dne 9. t. m. otok zasedli. Angleška križarka je pred zasedbo otoka pripeljala na otok Francovega odposlanca radi pogajanj. Ko so bila pogajanja zaključena je pa vzela na krov 450 republikancev, ki so zapustili otok, ker niso hoteli priti pod Francovo nadoblast. V koliko bo ta previdnost, ki sta jo pokazali Anglija in Francija pri zasedbi otoka pomagala v slučaju Francove zmage, bomo šele videli.

Značilne izjave Bonnetja glede Španije

Po načrtu.

Francoski zunanji minister Bonnet je dne 7. t. m. govoril o Španiji v senatu.

Francija, je rekel, da je izjavila leta 1936., da se ne bo vmešavala v nobeno tujo državo. Dovolila pa ne bo, da bi katerakoli država okrnjevala Španijo. Anglija in Italija sta v sporazumu rekli, da nimata ne napadalnih in ne osvajalnih namenov v Španiji. Isto velja za otoke in kolonije. Angleško stališče se vjema z našim. Francija želi, da se Španija zedini v neodvisno državo. Naj tudi druge države spoštujejo dano besedo, kakor jo bo spoštovala Francija. Glede beguncev, ki so pribežali v Francijo iz Španije, je Francova vlada zagotovila senatorju Berardu, ki je bil v Španiji, da se bodo našle primerne mo-

dalitete za njih povratek in uvedel amnestijski postopek.

Iz besed Bonnetja je jasno razvidna politika Anglije in Francije v španskem vprašanju. Obe državi sta si s pogodbami zagotovili neodvisnost Španije — po vojni.

Anglija in Francija posredujejo za mir v Španiji.

Anglija in Francija sta že večkrat posredovali za pomirjenje v Španiji, toda brezuspešno, ker Franco na pogajanja ni pristal. Obe vladi predlagata tudi splošno amnestijo. V Rimu in Berlinu pravijo, da je v tem merodajen le Franco; Italija in Nemčija pa ne.

Trgovinska pogodba med Italijo in Rusijo

Gospodarska in trgovinska pogodba med Italijo in Rusijo je bila te dni parafirana v Rimu. Sporazum bo ratificiran, čim ga Rusija odobri.

Iz češkoslovaške

Francoski prijatelji Čehov, združeni v društvu prijateljev Češkoslovaške so imeli te dni občni zbor svojega društva, na katerem je bil vnovič izvoljen za predsednika bivši ministrijski predsednik Heriot, predsednik poslanske zbornice. Društvo je sklenilo prirediti v kratkem spominsko svečanost za češkim pisateljem Karlom Čapkem.

V ogledalu

Kdo ima vzrok biti žalosten? V polemiki z nami je »Slovenec« napisal, da smo žalosten list. Najbrž radi tega, ker povzročamo »Slovenčevim« gospodom samo jezo in žalost. Če pa se vprašamo: Kdo ima vzrok biti žalosten, potem pa moramo reči, da so to »Slovenčevi« gospodje, ako listajo po svojem glasilu zadnja tri leta nazaj. Z njim vred pa morajo biti žalostni tudi njihovi čitatelji, ki nikdar ne vedo pri čem da so, kljub temu, da hoče biti list vedno najbolje informiran.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Otrok je bil preveč iz sebe, da bi bil mogel govoriti; Tita se sicer ni bala, toda od začudenja ni mogla spraviti besede iz sebe, kakor se to večkrat zgodi pri otrocih, ako nekaj vidijo, česar ne morejo razumeti. Mati jo je morala precej časa izpraševati predno je spravila iz nje kaj da je bilo vzbudilo njeno začudenje: nek mož, ki je ležal v bližini zaklonišča in spal.

»Kdo pa je, Tita?«

»Ne vem,« je odgovoril otrok.

»To bi pa že morala vedeti! Ali je Rongo? Ali Maviri? Ali Tamatoa?«

Pri vsakem imenu je Tita odločno odkimala z glavo. »Noben izmed njih,« je rekla, »tuj, grd mož je.«

Ta odgovor Tite ni nič manj začudil Marame kot pa način, kako ji je to povedala. V tako majhnem naselju kot je Manukura pozna vsak vse; tudi šestleten otrok ne bi bil niti za hip v zadregi, ako bi ga vprašal kako je ime temu ali onemu možu ali ženi.

»Ali si ga videla v obraz?« je vprašala dalje.

Tita je prikimala. »Brado ima kot oče Pavel. Toda videla sem ga samo malo. Potem pa sem stekla k Tebi.«

Mati, ki je klečala pri ognju, je vstala. »Pojdi,

pokaži mi, kod je,« je rekla. Prijela je Tito za roko in sta šli par sto metrov dalje ob morskem obrežju. Nenadoma je Tita obstala.

»Tu je,« je zašepetala in pokazala na neko grmičje, ki je bilo le par korakov oddaljeno. »Ne hodi tja, mama! Mogoče je kakšen varua ino!«

Enoletni evropski vpliv ni mogel mnogo omajati praznoverja domačinov; še vedno verujejo v dobre in hude duhove. Hudega duha imenujejo varua ino. Oče Pavel je veroval v ta bitja prav tako trdno kot domačini, toda učil jih je, da se jih dobremu kristjanu ni treba bati. Ako se napravi križ, je kot da bi stal človek v začaranem krogu, katerega ne more prestopiti noben hudi duh; zato sta tudi mati in otrok napravila ta pobožni znak. Otrok se je trdno oprijel materine roke ko sta se neslišno približali grmičevju in pogledali vanj.

Ravno pred njima na tleh je ležal Terangi in spal. Ležal je po strani z obrazom proti njima. Marame ga je takoj spoznala.

Prepuščam Vam, da si sami predstavljate kako začudena je bila in kakšno veselje jo je obšlo, toda ni jokala, pa tudi ne poskusila zbuditi svojega zopet najdenega moža. Prav tako malo se je vprašala, kako se je bil zgodil ta čudež, četudi se je nehote ozirala po obrežju, kje bi ugledala kakšen čoln. Terangi je spal tako trdno kot da bi se ne namerala nikdar več prebuditi, upadli, kosmati obraz, globoko v očesnih duplinah ležeče oči so govorile dovolj jasno o naporih in trpljenju, ki ga je bil prestal.

Doma in po svetu

Kaj bi bilo treba? Zagrebški »Obzor« razpravlja o nučnih nalogah nove vlade, katere bi morala pričeti takoj izvrševati. Med drugim izjava: »Vlada mora že z novim proračunom dokazati, da misli hoditi v finančni politiki po novih potih in prekiniti s prakso bivših režimov. Slični ukrepi bi mnogo pripomogli k pomirjenju politične atmosfere, kar je nujno potrebno, da se omogoči reševanje hrvatskega vprašanja. Vsekakor bo morala takoj omogočiti v tisku dostojno in stvarno razpravo o vseh javnih vprašanjih. Primer dr. Stojadinovičevega režima najbolje dokazuje potrebo takega javnega razpravljanja. Ako bi bilo mogoče dr. Stojadinoviča s tiskom opozoriti na škodljivost njegovih metod in politike, bi sigurno ne zavozila tako daleč, kakor je.«

Tednika »Nezavisnost« in »Hrvatski borac« sta bila ustavljena. Oba tednika sta zastopala smer hrvatskih frankovcev.

Albin Breznik, eden glavnih funkcionarjev ZKD, je sedel več let v Sremski Mitrovici, obsojen radi komunistične propagande; Mohorjeva družba je založila njegovo knjigo »V plamenih rdečega pekla«, kjer opisuje to dobo svojega življenja. Ta knjiga mu je bila legitimacija za novo funkcijo v družbi gosp. Križmana.

Za pospeševanje izvoza v države, ...

Narodna banka je doslej zahtevala od izvoznikov, ki so izvažali v neklirinske države (t. j. v države, ki blago kupujejo in ne zamenjajo), da so ji od celokupnega zneska prejetih deviz prodali 50 odstotkov po tečaju, ki ga je določila sama. Ta tečaj pa ni bil v nobenem pravem razmerju s tečajem, ki se je plačeval za te devize v svobodnem prometu. Izvozniki so se temu upirali, zlasti še, ker je Narodna banka pri prodajanju teh deviz zaslužila. Ugovorji izvoznikov so imeli uspeh, da je Narodna banka pretekli mesec znižala odstotek prisilne oddaje pridobljenih deviz na 25 odstotkov in bo v svrhu poživljenja trgovine zlasti z Anglijo v bodoče zahtevala, da ji izvozniki prodajo samo 10 odstotkov deviz.

Trgovski nameščenci v Subotici se ne dajo kar tako. V Subotici so se dogovorili trgovci z nameščenci, da bodo zapirali svoje trgovine ob 6. uri zvečer. Ker se nekateri trgovci niso hoteli pokoriti, so trgovski nameščenci priredili pred njihovimi trgovinami demonstracije. Posredovala je policija, ki je trgovske nameščence razgnala.

Madžarski parlament namerava vlada razpustiti, ker je prišlo do ostrega spora med parlamentom in senatom radi zakona proti židom.

Angleški kmetje za svoje zahteve. V Londonu so priredili kmetje obhod po mestu, v znak protesta proti dosedanji kmetijski politiki vlade, obenem pa so manifestirali za novo imenovanje poljedelskega ministra Reginalda Dorman-Smitha, ki je bil svoj čas predsednik kmečke zveze.

Grozilna pisma je prejelo več angleških parlamentarcev spodnje in zgornje zbornice od irskih teroristov, ki zahtevajo, da Anglija odpokliče iz Irse vse vojaštvo in policijo.

Belgijska vlada je odstopila. Spaakova vlada v Belgiji je odstopila. Krizo so izzvali trije liberalni ministri, ki so ugovarjali imenovanju nekega dr. Martensa, bivšega vojaškega begunca za člana flamske akademije znanosti.

Svetovni kongres za smoteno izrabo prostega časa se vrši v Londonu. Na kongresu je zastopanih 22 držav. Namen kongresa je, da se omogoči delavcem in nameščencem, ki imajo dopuste, da bi od dopusta res nekaj imeli, t. j. da bi lahko šli na potovanja, se odpočili v letoviščih, itd. Namen teh posvetovanj je lep. Še lepše bi bilo, ako bi delavci v vseh državah že tudi imeli primerne dopuste.

Hitler bo zopet govoril. Dne 16. t. m. bo v Kielu splavljena velika nemška vojna ladja. Ob tej priliki bo Hitler zopet govoril o mednarodnem položaju.

Zedinjene države so pridobile nov kontinent. Gre za celino na južnem tečaju, katero je zasedla Lincoln Ellsworth ekspedicija. Trdi se, da se na zasedeni celini nahaja nafta in rude.

Tudi Nemčija gradi težke vojne ladje. Dne 14. februarja t. l. bo gotova prva velika vojna ladja s 35.000 tonami. Dolga je 792 metrov, ima 8 velikih in 12 manjših topov. Ta ladja je bila izdelana v Kielu. Druga enaka ladja bo gotova v maju mesecu.

Nova letalska brzina 920 km na uro. V Ameriki so zgradili novo letalo, ki je doseglo pri preizkušanji 920 km na uro. To je največja dosedaj dosežena brzina v letalstvu.

Škoda, ki jo je povzročil potres v Čile znaša poldrugo milijardo brazilskih peset. Predno bodo odstranili razvaline podrtih mest, bodo vse skupaj zažgali, ker so pod razvalinami gnijoča človeška trupla in se je zato bati epidemij. V potresnem ozemlju so usahnili studenci in potoki.

Petrolejski magnat Henry Deterding je umrl 73 let star v zimskem letovišču v St. Moritzu. Bil je eden izmed onih redkih, ki so si v drugi polovici 19. stoletja, ko je pričel nastopati velekapital, znali s spretnimi spekulacijami utreti pot v kraljestvo bogatašev. Razvoj tehnike in vedno večja potreba po nafti je povzročila, da je Deterding postal človek, za čijega naklonjenost so se pulili monarhi, ministri velikih demokracij in v zadnjem času nič manj tudi diktatorji raznih dežel.

Koliko je preostalo premoženja od nekdanjega kralja vžigaličnega trusta in pustolovca Kreugerja? Kralj švedskega vžigaličnega trusta Ivar Kreuger, ki je tudi Jugoslaviji posojal denar in je neposredno dal pobudo za ustanovitev monopola na vžigalice pri nas, je pred leti izvršil samomor v New Yorku, kjer so ga razkrinkali kot navadnega sleparja. Mož je šaril z milijardami, imel je pa kvečjemu kakšen neboljen milijonček. Toda ljudje verujejo sleparjem poprej kot pa poštenjakom. Tako so verjeli tudi Kreugerju, čigar premoženje je rastlo, pa vendar ne v taki meri, da bi zadostovalo za pokritje njegovih spekulacij. Po polomu je prišlo do konkurza njegovih številnih podjetij. Sedaj javlja upravitelj konkurzne mase, da je konkurzno postopanje pred zaključkom. Za izplačilo Kreugerjevemu upnikom je ostalo 56.000 funtov šterlingov (nekaj nad 13 milijonov dinarjev) ali pol odstotka celokupnih od upnikov prijavljenih terjatev.

Ogrski šahovski prvak Lilienthal, ki se mudi v Moskvi na mednarodnem šahovskem turnirju, je dobil sovjetsko državljanstvo in se ne bo več vrnil na Ogrsko.

Položila je Titi prst na ustnice, jo vzela v naročje in se vsedla v bližini na tla od koder je mogla opazovati svojega spečega moža. Tita je bila sedveda silno radovedna. Materi je brala z obraza, da se jima ni treba bati tujca.

»Kdo pa je?« je zašepetala.

»Tvoj oče, Tita! Vsa leta sem je gojil samo eno željo, da bi se mogel vrniti domov. Še ko si bila čisto majhna, je poskušal priti. Večkrat sem ti pravila o tem.«

»Da, mama, vem. Toda hudobni možje na Tahitiju ga niso pustili!«

»Sedaj je končno le prišel.«

»Kdo ga je pripeljal semkaj? Ali je prišel sam?«

»Pst! Ne vem. Truden je. Ne smeva ga motiti. Ko se bo zbudil nama bo že vse povedal.«

Sonce je stalo že visoko na nebu. Spečemu je v zgodnjih jutranjih urah grmičevje dajalo senco; sedaj pa je Marame nabrala polno naročje pandanusovih listov in jih položila poleg Terangija, da bi ga zaščitila pred pekočimi sončnimi žarki.

Tite se je polagoma polasčal nemir. Svojega očeta je poznala samo po imenu in iz pripovedovanja svoje matere, zato je bila pri pogledu nanjo nekoliko razočarana. Mati ji ga je bila čisto drugače opisala...

Bila je vesela, ko ji je Marame rekla, da naj se gre igrat na obrežje.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Samo še eden. Javnosti sporočamo, da edino g. Lisac tvori še vedno izjemo med brivskimi mojstri in krši ponedeljski počitek. Obenem pa tudi dogovor oziroma sklep mojstrskega združenja. — Brivski pomočniki in pomočnice.

ZAGORJE OB SAVI

Razno z rudnika. Pri tukajšnjem rudniku se delavce še zmeraj »gor« jemlje in to tako, da Sv. Gora zaprosi, telefon Trbovlje-Zagorje zapoje ali pa se odda naročilo preko radijske postaje »Burschenzimmer« in dotični je sprejet v delo. Na ta način pridejo v rudnik ljudje, ki jim pravi »knapije« pravijo, da so »rezani«. V kotredežkem obratu morajo biti razmere že silajne, da si neki paznik želi mile smrti vsled premale »förderunge«, zopet drugi pa bo moral nositi na čelu napisano: govori spodobno. Zdi se nam, da bo za vse potrebno predavanje o novem službenem redu za namočence. Toliko za danes. Drugič, če bo treba, pa še več.

Združna mesarija še vedno ni pričela z obratovanjem. Vzrok je oblast, ker še ni izdala tozadavnega dovoljenja. Vsi zagorjani želimo, da se to dovoljenje čimprej izda.

JESENICE

Opreščen. V četrtek, dne 9. t. m. se je vršila pred okrajnim sodiščem v Kranjski gori razprava proti ss. Kristanu Cvetkotu, Česniku Ivanu, Vistru Valentinu in Hermanu Valentinu zaradi prestopka čl. 156 k. z., ki naj bi ga bili zagrešili s tem, da so po volitvah 11. decembra baže govorili, da je zmagal dr. Maček. — Ovdaba, ki se je glasila prvotno po čl. 4 zak. o zašč. države, je bila po prvem zaslišanju prevedna na čl. 156 k. z. Vršili sta dve razpravi. Pri drugi je bilo zaslišanih šest prič, ki so povedale dejansko stanje in ugotovile, da je to precej različno od policijskih ugotovitev. Po daljši razpravi je ss. g. Pleiweiss razglasil oprostilo razsodbo in ugotovil, da delno sploh ni dokazano to, kar je bilo inkriminirano, delno pa tudi inkriminirano dejanje ne more tvoriti prestopka po čl. 156 k. z., ker je bila lista dr. Mačka od najvišjega sodišča v državi priznana. S tem so dobili ti sodruži pošteno zaščeno, imeli pa so precejšnje stroške in pota.

Zgradba bolnice bratovske skladnice na Jesenicah. Na izredni seji krajevnih bratovske skladnice na Jesenicah je bilo sklenjeno, da se bo zgradila nova bolnica krajevnih bratovske skladnice na takozvanem Hrovatovem zemljišču na Plavžu. Nova bolnica bo imela 120 postelj in bo stala z vso opremo 7 milijonov dinarjev.

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilm »NEZAJELJENI SIN« iz Harry Bauma v glavni vlogi. Film sličen »Dvem srotam«. Med dodatki tudi kulturni film in Paramountov zvočni tednik. — Sledi »Beg s Hudičevih otokov«. — Vse obiskovalce filma »Zloraba zaupanja« opozarjamo, da je smučke zadela št. 288 in naj se imetnik te številke oglasi najkasneje do 1. marca t. l. pri vodstvu kina, sicer bodo smučke na novo razpisane.

SENOVO PRI RAJHENBURGU

Ne samo za rudarje, ampak zlasti tudi njihovim ženam in mladini ter ostalemu delavstvu je namenjeno nedeljsko delavsko zborovanje, ki se bo vršilo ob 9. uri dopoldne v »Delavskem domu«. Govorila bosta ss. Reisman in Jelen o številnih vprašanjih iz delavske zaščite, ki jih mora dandanes poznati vsak delavec. Pridite torej vsi, ki živite od dela, z ženami in mladino!

ČRNA PRI PREVALJAH

Cankarjevo proslavo priredi »Vzajemnost« v nedeljo, dne 12. t. m. s pričetkom ob 3. uri popoldne v dvorani gostilne Krulce. Spored: 1. Deklamacija: Čulkovski »O Cankarju«; 2. igrokaz Iv. Cankar: »V temi«; 3. predavanje o Ivanu Cankarju; 4. igrokaz Iv. Cankar: »Pri občinskih volitvah«; 5. tamburaški zbor za »Zlora zaostanost«; 6. igrokaz Iv. Cankar: »Dobrotniki«. Ob tej priliki apelira društvo na vse zavedno delavstvo, kakor tudi na ostalo občinstvo, da se te spominke proslave v čim večjem številu udeležijo. Vstopnina: 2 in 4 din.

Delavstvo, posečaj svojo knjižnico, katera se nahaja v »Združnem domu«. Pristojbina za izposojanje knjig v knjižnici znaša od 50 do 75 par za knjižo.

Redni letni občni zbor podružnice »Zveze rudarjev Jugoslavije« v Črni bo v nedeljo, dne 12. februarja s pričetkom točno ob 9. uri dopoldan v prostorih gostilne S. Kneza. Člani, udeležite se občnega zbora vsi in točno. Dostop na občni zbor imajo tudi žene članov in oni rudarji, ki nameravajo pristopiti v organizacijo.

STUDENCI PRI MARIBORU

Cankarjevo proslavo priredi »Vzajemnost« dne 11. februarja s pričetkom ob 7. uri zvečer v dvorani Špuri. Spored: nastop pevcev, godbe, recitacije in dramske scene ter predavanje o Cankarju. Zaključek solo-tenor s spremljevanjem harmonike.

Zahvala. Podružnica I. del. kolesar. društva se zahvaljuje cenj. obiskovalcem, kateri so se posetili našega plesa v tako lepem številu. Nadalje naprošamo Studence, da naj pristopijo k našemu kulturnemu in športnemu društvu. Sestanke ima društvo vsako sredo ob 20. uri v društvenem lokalu pri Majheniču. — Odbor.

Redni občni zbor I. del. kolesarskega društva bo 26. februarja t. l. s pričetkom ob pol 9. uri v društvenem lokalu pri Majheniču, z običajnim dnevnim redom. — Odbor.

LJUBLJANA

Češkoslovaške strokovne organizacije

čestitajo s. Mlinarju k njegovi 70-letnici

Centralno tajništvo »Odborove združeni češkoslovenske« je naslovilo na »Delavsko Politiko« dopis, v katerem obžaluje, da ni mogel priti noben delegat iz ČSR na proslavo sedemdesetletnice s. Ivana Mlinarja in zaključuje:

Koncert delavskega glasbenega in pevskega društva v sredo, dne 8. t. m. v veliki dvorani »Delavske zbornice« je pokazal vso vrednost tega zbora, ki je v pravem pomenu besede resnično delavski. Zato je tudi neumoren v svojem prizadevanju, da se pevsko izpopolni. Kako so pridni ti pevci, se vidi že iz tega, da so na koncertu zapeli kar 15 različnih narodnih in umetnostnih pesmi. Najbolj se jim prilagajajo narodne pesmi in mi jim svetujemo, naj goje predvsem te. Nekatere so tako ugažale ljudem, da so jih morali ponavljati. Tako po-

»Sporočite srčne pozdrave s. Ivanu Mlinarju k njegovi sedemdesetletnici, naj ostane zdrav in še dolga leta zasleduje razvoj svojega kulturnega dela.«

Podpisan Rudolf Tayerle, glavni tajnik.

MARIBOR

V železniški delavnici zopet počivajo. Ob zaključku redakcije smo prejeli telefonično obvestilo, da delo v železniški delavnici v ponedeljek, dne 13. februarja zopet počiva ves dan. Tvrde, ki prodajajo kolesa in stroje nemškega izvora tožijo, da ne morejo dobiti iz Nemčije nobenega blaga več ali pa z ogromno časovno zamudo, kar je posledica splošnega pomanjkanja surovin v rajhu. Vse surovine, zlasti seveda kovine, so rezervirane v prvi vrsti za potrebe nemške vojne industrije. Posledica tega zastoja v dobavi bo, da bodo morale tvrdke iskati druge poslovne zveze, predvsem v Franciji, Belgiji ali Angliji. Tu pa zopet nastajajo težkoče, ker primanjkuje deviz.

Kako bo z mostom čez Dravo na Pobrežju? Lansko leto v oktobru se je vršilo posvetovanje radi zgraditve mostu čez Dravo v Melju. Časopisi so tedaj poročali, da je zgradba mostu že zagotovljena in ni manjkalo tudi ne glasov, da se bo z deli v kratkem pričelo. Kakor pa sedaj izgleda, bomo še dolgo čakali na ta most. Med tem pa javnost vedno bolj spoznava, da bi ta most sicer res pomenil skrajšanje poti za delavstvo s Pobrežja, ki hodi na delo v tekstilne tovarne v Melju, promet čez glavni most bi pa ne bil radi tega nič bolj razbremenjen. Zato stopa zopet v ospredje vprašanje zgradbe mostu preko Drave, ki bi vezal Tržaško cesto in Kopališko ulico pri Narodnem domu. Z zgradbo takega mostu bi bil potem omogočen enosmerni promet. Za to govori tudi dejstvo, da s 13 milijoni dinarji ne bo nihče zgradil mostu v Melju, ker bo torej potrebno več denarja, bi bilo res pametno, da se začne graditi most pri Narodnem domu. Odlašati tega vprašanja ne gre. Denar je pa itak na razpolago v štirimilijardnem gradbenem fondu. Ako bi prišlo do gradnje mostu bi lahko tudi mariborska železna industrija, ki nima naročil in počiva, lahko prišla v tek, delavstvo pa do zaposlitve za par let.

Kraljev spomenik v našem mestu bo zgrajen po načrtu kiparja Borisa Kalina, ki mu je žirija prisodila prvo nagrado. Obenem s tem načrtom je bil odobren tudi načrt inž. Černigoja za regulacijo trga Svobode, kjer bo stal spomenik kralja Aleksandra.

Kdaj bodo podrli skalnico v Betnavi? Menda je bila ena najbolj ponesrečenih domislje — ako izvzamemo zamisel uvedbe prometa z ladjo po Dravi — zgradba skalnice v Betnavi. Ne samo, da Maribor kot štajerski Meran ni mesto za zimski sport, leži skalnica sama tako nesrečno, da tudi kadar pade sneg, skalnica ni uporabna. Kar sproti ne odnese snega veter, ga pa polije prvo sonce, ki prikaže izza oblakov. Če se ne motimo, so bile nevedčnosti s skalnico takoj prvo leto, ko je bila zgrajena. Tedaj so imeli tekme in so morali sneg dovažati (kakor letos v Zakopanah na Poljskem, kjer hočejo tudi gojiti zimski sport in prisiliti naravo, kakor iniciatorji betnavske skalnice). Zadnja leta pa ni snega niti ako bi ga hoteli dovažati.

Par poglavij iz češke zgodovine. Preteklo sredo je predaval prof. Teply pod okriljem »Vzajemnosti« o zgodovini Čehov. Predavatelj je podal snov tako pregledno in razumljivo, kot jo more le tisti, ki je na področju o katerem govori docela domač. Poslušalci so se razhajali zelo zadovoljni. Ker pa je predavatelj ni mogel izčrpati vse snovi v enem predavanju, je sklenila »Vzajemnost«, da se bo predavanje nadaljevalo v sredo, dne 15. februarja ob 8. uri zvečer v dvorani »Delavske zbornice«, na katero vabimo vse delavce in nameščence.

Škodoželjnost pri »Slovencu«. »Slovenec« poroča poln škodoželjnosti, da pride »Delavska pekarna« ponovno na dražbo. Je res smešno, ako se lonec iz piskra norčuje in mu očita, da je črn.

Pravilnično urico za otroke je minulo nedeljo priredilo društvo »Rdečega križa« v Mariboru. Dvorana Ljudske univerze je bila nabito polna otrok in roditeljev, ki so pazljivo poslušali pravljice in šale, čarovnije itd. Sodelovali so gđ. Milica Stupanova, Elvira Kraljeva, Leonida Rauterjeva, g. Lovrenčič in Ramšak.

Drevi v gledališče! Danes, v petek, dne 10. februarja gostuje v Narodnem gledališču v Mariboru ljubljanska drama s Cankarjevimi »Hlapci«, kakor je pred par dnevi gostovala

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Lepo uspela prireditve »Vzajemnosti«. Po zelo dobro uspelem prosvetnem večeru je naša mlada »Vzajemnost« v nedeljo, dne 5. t. m. zopet stopila pred našo javnost. Priredila je skupno s tukajšnjo podružnico »Zvezo lesnih delavcev« pustno veselico, na kateri je bilo vsega dovolj, samo prostora premalo, čeprav se je vršila v vseh prostorih gostilne Kratky. Mnogi zabaveželjni zamudniki so zato morali oditi, ostali pa so se zabavali s plesom, ribolovom, raznimi žrebani itd. Velikih nagrad je bilo kar trije: prvo — krasno šatuljo — je žreb poklonil g. Tometu iz Dvora, po nagelnem valčku pa steklenico likerja g. Jakšetu iz Vižmarji. Tretja nagrada, lepa oljnata slika enega naših domačih šentviških umetnikov, pa ni bila izžrebana, temveč darovana tistemu, ki je dal največji prostovoljni prispevek (ker ni bilo vstopnine). Seveda darovalci tega niso vedeli vnaprej. In ker je darovala največ s. Danica Svetek iz Ljubljane, je slika pripadla njej. Že iz razdelitve nagrad je razvidno, da so obiskali našo veselico sodrugi od blizu in daleč. Prišli so razen iz Ljubljane in Dvora tudi iz Medvod, Črnuče, Ježice, Savelj in drugih bližnjih krajev ter celo iz Maribora. Od tam sta prišla ss. predsednik in podpredsednik »Zveze lesnih delavcev in sorodnih strok Jugoslavije«. S potekom veselice smo lahko popolnoma zadovoljni, tembolj, ker je vzlic stotinam sijajno razpoloženih sodrugov potekla v najlepšem redu, medtem ko se je v nekem drugem lokalu v Št. Vidu primeril istočasno vsega obžalovanja vreden dogodek.

Pevski koncert v salonu g. Kratekega priredi v soboto, dne 11. t. m. zvečer ljubljansko delavsko glasbeno in pevsko društvo, ki nastopi s istim bogatim sporedom, s katerim je želo uspeh v Ljubljani v sredo. Pridite vsi!

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« je pri nas prav agilno in ustanavlja sedaj tudi svojo knjižnico.

KRANJ

Delavstvo je proslavilo Cankarja

Del. kulturno društvo »Vzajemnost« je bilo poleg Ljudske univerze prvo in menda tudi zadnje društvo, ki je z dostojno prireditvijo počastilo spomin Ivana Cankarja. Spored proslave je obsegal predvsem Cankarjeva dela. O Cankarju je predaval s. Štukelj iz Ljubljane. S pisano Cankarjevo besedo je izpodbijal trditve meščanske žurnalistike, češ, da je bil Cankar samo umetnik in nič drugega... S citiranjem Cankarja samega je prikazal njega kot socialista in njegovo socialistično aktivnost na političnem in kulturnem polju. Zlasti je podčrtal njegovo jugoslovansko zavest, katero je javno izpovedal na predavanju »Vzajemnosti« v Ljubljani, ki se je vršilo še v okviru avstro-ogrskih zakonov, kateri niso bili ravno milostni radi širjenja jugoslovanske tendence. Citiral pa je tudi meščanske dnevnike, kaj so pisali tisti čas o Cankarjevem predavanju. Predavanje s. Štuklja je napravilo globok vtis na navzoče delavstvo, ki je zopet bogatejše v spoznanju pravega Cankarja, ki je bil z dušo in srcem vedno v boju za pravice delavskega razreda. Prav zelo nas je razveselilo na prireditvi tudi sodelovanje godbe Glasbenega društva, ki je javno menda prvič nastopila z delavskimi komadi. Za svoja izvajanja je godba žela s strani udeležencev velik aplavz. Cankarjeva proslava je bila za »Vzajemnost« še posebno slovesna vsled tega, ker je bila to prva prireditve v novih društvenih prostorih, ki jih je delavstvo krstilo za »Cankarjev dom«. Zato tembolj pričakujemo, da se bo delavstvo v tem domu res izobraževalo v Cankarjevem duhu ter šlo po poti, ki nam jo je Cankar pokazal.

Obisk je bil zadovoljiv, vendar pa bi bil lahko še boljši zlasti, če imamo v vidiku število delavstva, ki je v Kranju zaposleno.

ZA DEŽEVNE DNI nepremočljive jopiče in hlače stalno v zalogi pri ALBINU JAZBECU, trgovina z manufakturnim blagom in oblekami v Kranju.

Kino Dom - Celje

Do 12. febr.: »TRIJE TOVARIŠI«. 12. in 13. febr.: »ROXY«. 14., 15., 16. in 19. febr.: »STANLIO IN OLIO V ALPAH«. 17. in 18. febr. je kino zaprt.

TEZNO PRI MARIBORU

Del. kul. društvo »Vzajemnost« Tezno priredi v soboto, dne 11. t. m. ob pol 8. uri zvečer v gostilni Felč pustno veselico. Vljudno vabi odbor.

Za razvoj turistik

»Praha - Split — Praha - Trst«

Od 21. januarja t. l. vozijo skozi Maribor zopet direktni vagoni brzovlaka »Praha-Split« in »Praha-Trieste«. Ti mednarodni direktni vagoni so zelo važni za pospeševanje turizma, ker je udobnost potovanja v njih zelo odvisna od simpatij potujočega občinstva. Vagoni »Praha-Split« pa v tem pogledu niso ravno na višini, ker so že stari, precej nekomodni, a v Mariboru ni nikogar, ki bi vagon osnažil, ko pridejo preko meje, kakor svoj čas so bile za to nastavljeni snažilke. V vagonu običajno tudi ni potrebne papirja v toaletnih prostorih, tla pa so nasmetena, kakor da bi prišli v kako predmestno gostilno. V tem oziru bo treba z ozirom na bližajočo se tul-skoprometno sezono potrebno ukreniti, da ne bo pritožb s strani potnikov.

Nasprotno pa so postavili Čehi za progo »Praha-Trst« sijajen nov in moderno urejen vagon, ki je tudi v III. razredu prevlečen s

podloženim usnjem, tako da se v njem kar najudobneje potuje. Tudi sicer je vagon kar najbolj okusno urejen in opremljen ter teht 47 ton, med tem ko imajo naši potniški brzovozni vagoni povprečno po 35 ton teže. Občinstvo je pri nas že zvedelo za ta vagon in je opaziti v Mariboru kot v Ljubljani, da vsi potniki kar navalajo vanj, med tem ko ostajajo celo sicer priljubljeni italijanski vagoni prazni.

V ostalem je opaziti zadnji čas veliko nazadovanje potniškega prometa v brzovlakah, ki vozijo skoro prazni. Čehi menda še sploh ne zapuščajo domovine brez nujne potrebe, iz Nemčije pa je tudi zelo malo potnikov, ker jim ne dovoljujejo izvoza za potovanje potrebnega denarja.

Poleg direktnega voza »Praha-Trieste«, ki ima II. in III. razred, je priključen brzovlaku trikrat tedensko spalni vagon »Praha-Trst«, ki pa ima tudi komaj po 2 do 3 potnike.

Dr. Avg. Reisman:

Kako daleč sega zaščita zaupnikov?

(Iz predavanja pri KMO v Celju)

V času razpisa volitev delavskih zaupnikov, ki so sedaj preložene na mesec majnik, bi se moralo delavstvo ravno v teh časih in razmerah kar najtemeljiteje pogledati v vsa vprašanja delavskih zaupnikov, njihovih nalog, dolžnosti in pravic.

Funkcija delavskega zaupnika je po naši zakonodaji za delavstvo gotovo med najvažnejšimi v izvrševanju socialne zaščite. Če delavski in nameščenski zaupniki še nimajo zadostnega vpliva, važnosti in pomembnosti v življenju delojemalcev, potem je temu poleg nešteti drugih razlogov, zlasti pomanjkanja popolne in učinkovite zaščite s strani oblasti, krivo zlasti tudi delavstvo in nameščenstvo samo, pa tudi zaupniki, ki iz tega ali onega razloga svoji odgovornosti in težki nalogi niso bili kos.

Posebna zaščita zaupnikov

Naš zakonodajalec je že sam predvideval, da bo funkcija zaupnikov skrajno neljuba in neprijetna delodajalcem, upošteval je, da bo prišlo neizogibno do nešteti konfliktov in nasprotij med zaupnikom in delodajalcem. Ker je v takšnem sporu naravno vsled svoje gospodarske premoči delodajalec močnejši, in je že radi tega ogrožena institucija zaupnikov, je zakonodajalec zaupnika pri izvrševanju njegovih funkcij posebej zaščiten in mu dal mnogo večjo zaslombo za obstoj njegove službe, kakor ostalemu delavstvu. Zaupnik uživa nekako imuniteto.

Vsa ta zakonska zaščita je seve še vedno prav malenkostna in v nikakem ravnotežju s premočjo delodajalca v današnjih razmerah, ki v ogromni večini slučajev le delojemalce išče službo in le delodajalec vedno preobložen z nadpondbami ljudi, ki iščejo služb.

Nujno je vsled tega, da živi vsak zaupnik v večnem strahu za svojo službo, če bo odločno vršil svojo funkcijo, t. j. ščitil gospodarske, moralne in kulturne interese delavstva, kakor mu to nalaga zakon o zaščiti delavstva ter pravilnik o izvrševanju zaupniškega mandata.

Delavstvo mora zato iskati poleg te zakonodaje še druga pota in možnosti, da se položaj zaupnika zaščiti preko oblastne zaslombe.

Le sposobne zaupnike

Takšnih možnosti je več. Treba je predvsem priznati, da je delavstvo izgubilo marsikatero bitko ob odpuštu zaupnikov vsled tega, ker se niti delavstvo, niti zaupniki niso v polni meri zavedali nalog, pred katere jih je postavil zakon, zlasti pa tudi ne tega, kako daleč sega zaščita delavskih zaupnikov.

Pred volitvami bi torej bilo potrebno, da organizacije v vsakem obratu do podrobnosti podučijo vso delavstvo o pomenu delavskih zaupnikov za življenjski obstoj delavca, a kandidate za volitve delavskih zaupnikov o njihovih nalogah, zlasti o visoki odgovornosti, ki jo prevzamejo nase z izvolitvijo, da se najprej sami prepričajo, če so za to težko nalogo sploh sposobni.

Popolnoma napačno je, da se včasih tako lahkomisljeno, površno, brez vsake izbire postavljajo kandidati za volitve zaupnikov, dostikrat kar slučajno, prvega, ki je sploh vo-

Zadnje vesti

Kako je s priznanjem vlade generala Franca?

Angleška vlada je že poprej enkrat izjavila, da ne bo priznala vlade generala Franca predno zadnji tuji vojak ne zapusti nacistične Španije. Sedaj se je temu naziranju pridružila tudi Francija. S tem stališčem soglasja tudi predsednik Združenih držav Roosevelt, ki pa bo menda stavil še druge pogoje.

Zadnji oddelki republikanske armade iz Katalonije so prišli na francosko ozemlje dne 9. t. m. ponoči. Pripeljali so s seboj izredno veliko topov.

Slovesen sprejem dr. Beneša v New Yorku. Dne 9. februarja je prispel v New York bivši predsednik ČSR dr. Beneš s soprogo. V pristanišču ga je sprejel newyorški župan dr. Guardia, ki mu je potem priredil tudi kosilo, na katerega je bilo povabljenih veliko političnih osebnosti. Pred magistratom se je zbrala več-tisočglava množica, ki je priredila ovacije dr. Benešu. Dr. Guardia je imel na množico političen nagovor.

Kardinalski konklave za volitev papeža se bo sestal v Vatikanu dne 28. februarja.

14.000 avstrijskih židov v Palestino. 14.000 avstrijskih židov je prodalo vse po prisilnem odvzemu premoženja preostalo imovino in položilo denar za kritje potnih stroškov za vožnjo v Palestino.

ljan sprejeti takšno mesto, ne da bi pomislili, če ima za to sploh kake sposobnosti, to je količjak izobrazbe, zlasti pa tudi notranje poštenosti, čemur pravimo moralna kvalifikacija.

Možat, odločen in prevdaren zaupnik

Zgodili so se slučaj, da že ob volitvah sam kandidat ni volil, ker se je celo tega bal radi delodajalca. Kako moremo potem pričakovati od takšnega zaupnika, da bo s potrebno možatostjo, odločnostjo, premišljenim nastopom, s potrebno odločno prevdarnostjo in razumom branil pravice delavstva pred izobraženim, bogatim kapitalistom?

Triki za odpuščanje

Vsako leto imamo par slučajev odpuštov delavskih zaupnikov pred sodišči, v katerih se vedno izkaže, da je delodajalcem zaupnik že sam po sebi neljub, nadležen tujec, kateremu ne pusti gledati v svoje karte, ne trpi njegovega vmešavanja v posle, češ, jaz sem gospodar in jaz sam bom odločal v obratu. Takšni delodajalci iščejo razne trike, da se čimprej znebijo »neljubega kontrolorja«. Ker pa zakon ščiti zaupnika tako, da ga ni mogoče odpustiti pred potekom mandata in sicer do izvolitve novih zaupnikov, pač iščejo delodajalci druge vzroke in opravičila, da lahko vržejo na cesto takšnega zaupnika, ne da bi mu bilo potem treba plačati mezdo do poteka mandata.

Če zaupnik res ni sposoben, ni na svojem mestu, je take vzroke lahko prav kmalu najti. Na ta način je bila nedavno odbita tožba odpuščenega zaupnika v večjem tekstilnem podjetju, ker je šel intervenirati za odpuščeno delavko, ki je imela prepir z drugo delavko, pa je pri tem ono drugo delavko v svoji razburjenosti udaril in jo s silo vlekel v pisarno, ker tja ni hotela iti. Ker pa že obrtni zakon dovoljuje odpušt takega delavca, ki drugega delavca dejansko napade, je bil podjetnik v tem slučaju upravičen odpustiti zaupnika brez odpovedi, kot bi lahko odpustil tudi delavca in zaupniška tožba je bila odbita, povrh tega je še trpel ugled zaupnikov v dotičnem podjetju.

Zaupnik ob stavlki

Po predlanski neuspeli stavlki v tekstilnih podjetjih so delodajalci predvsem odpustili iz službe vse zaupnike, zlasti tudi take, katerim ni bilo mogoče ničesar drugega očitati, kakor, da so bili solidarni z delavstvom, ki je stopilo v stavko za izboljšanje svojega težkega socialnega položaja. Na podlagi obsirnega dokaznega postopanja je delavstvo dokazalo v Mariboru in v Kranju, v glavnih naših tekstilnih središčih, da je moralo delati pod tako nizkimi mezdami, da jih je samo sodišče označilo kot sramotno nizke in da so bile tudi higijenske razmere naravnost kričeče zanemarijene. Saj so v Kranju ugotovili celo to, da so delavcem v shrambah za obleko podgane odnašale živila in so bila sodišča v prvi in drugi instanci v Ljubljani in Kranju iznenjena, da so bili vsled takih neznosnih socialnih in higijenskih razmer, vsled ponovnega in hudega kršenja socialne zakonodaje ter drugih delavsko-zaščitnih predpisov s strani podjetnikov delavci primorani in upravičeni stavkati ter da za to tudi delavskih zaupnikov podjetniki radi stavlkanja ne bi smeli odpustiti.

Toda končno je Stal sedmorice v Zagrebu kot najvišje naše sodišče odločil, da je stavlkanje in zlasti zasedanje tovarne klub vsemu temu protipravno dejanje, ker ni zakonite določbe, ki bi opravičevala zasedanje tovarne po delavstvu radi kršenja pogodbenih obvez s strani podjetnikov. Četudi je bil zaupnik ob takem zasedanju v tovarni kot delavski zaupnik in vršil posle delavskega zaupnika, je to vse po mnenju teh sodb vendarle kršenje zakonitih predpisov in je vsled tega tovarnar upravičeno opustil takega zaupnika brez odpovedi.

Stal sedmorice je v dotičnih sodbah ugotovil, da naša zakonodaja tudi stavke ne priznava kot pravice delavcev, čeprav zakon o inspekciji dela govori o posredovanju oblasti v slučaju stavke, ker pač zakonodaja računa s stavlkanji kot tudi z izpori kot dejanskimi pojavi gospodarskega boja in skuša vsaj omiliti njih posledice ali preprečiti. Toda po mnenju najvišjega sodišča stavka kljub temu pomenja napram delodajalcu civilno krivico in je zato nedopustna. Delavec, ki stavka, tudi zaupnik, zapusti po mnenju sodišča delo brez opravičenja, brez ovire, ki bi bila priznana v zakonu. (Dalej prihodnjič)

Razno

Brez listnice ali brez delokroga? »Slovenec« se spodtika ob nas, ker smo napisali, da so bili imenovani nekateri ministri brez delokroga, namesto brez portfelja ali kakor pravijo pri »Slovincu« brez listnice. Kaj se pravi to, minister brez listnice? Nepoučen človek se bo pri tem nehote spomnil na listnico, ki jo nosi v žepu vsak, kdor ima razen drobiža v hlačnem žepu, še kakšnega metulja. V resnici so ministri brez portfelja ministri brez delokroga. Vsak drugi minister ima svoje ministrstvo, svojo stroko, za katero se briga. Da imamo mi prav, potrjuje tudi »Slovenec« sam, ko pravi, da so novi ministri brez portfelja dobili določen vsak svoj delokrog od ministrskega predsednika. Kakšen delokrog »Slovenec« ne pove. Vsekakor se ta delokrog po potrebi tudi spreminja, dočim pri ministrih v vnaprej odrejenim delokrogom take spremembe niso mogoče, razen s pristankom kraljevih

namestnikov. Ako ta ali oni resorni minister — »Slovenec« ljubi tulke — odide na dopust ali izven države, mu kraljevsko namestništvo vedno določi namestnika. Minister brez portfelja pa gre lahko na dopust ali v inozemstvo, ne da bi mu bilo treba določiti namestnika, ker pač nima odrejenega delokroga. »Slovenec« to ve, zato se le čudimo, da se ob taki besedi spodtika ali ji podtika drugačen pomen. Mislimo, da je za ministra, ki ne prevzame nobenega ministrstva še vedno lepša označba minister brez delokroga, kot pa minister brez listnice. Kajti slednja beseda je prost prevod francoskega izraza. Ker »Slovenec« neprestano naglašja potrebo, da varujemo svoj jezik, bo storil prav, ako bo ljudem pustil pri miru njihove listnice in se raje posluževal izraza, ki ga pri nas vsak razume in ki res pove to, kar je.

Med Anglijo in Ameriko so uvedli stalen zračni promet, ki ga bodo oskrbovala potniška letala vsaj enkrat na teden.

Delavski pravni svetovalec

Zastaran dolg — Kaj je bagatelka? (Jelendol)

Vprašanje: Že pred 10. leti sem ostal trgovcu dolžan manjši znesek, za čigar plačilo sem mu odstopil svojo terjatev na mezdi, ki mi jo je delodajalec ostal dolžan. Potem sem se odselil in sem bil prepričan, da je trgovec gornjo terjatev iztirjal, tako da je moj dolg pri njemu poravnal. Sedaj pa me je nankrat trgovec tožil in sem bil tudi obsojen, vkljub temu, da sem ugovarjal, da je dolg že zastaral. Proti sodbi sem se hotel pritožiti, pa mi je moj odvetnik odvrnil, da pritožba ni mogoča, ker da gre za bagatelko. Kaj je to bagatelka in ali lahko jaz sedaj trgovca tožim, ko je očitno dobil znesek plačan od mojega dolžnika?

Odgovor: Pravdne zadeve, kjer gre za manj kot din 500, se imenujejo bagatelke in v takih zadevah priziv ni dopusten. Če naknadno zberete dokaze, da je trgovec že prejel plačilo od Vašega bivšega delodajalca, lahko v 14. dnevih, odkar ste za take dokaze izvedeli, vložite pri sodišču tožbo na obnovo postopanja.

Prevelika potrošnja vode (Zabukovca)

Vprašanje: Z rudnikom sem svojčas sklenil pogodbo, glasom katere je rudnik pridobil pravico uporabljati vodo iz mojega studenca in sicer določeno količino, tako, da ostane gotova količina še meni na razpolago. Moč izvirka pa je sedaj dosti slabša, kot je bila prvotno predvidena, tako da meni ne ostane toliko vode, kot smo se dogovorili. Ali lahko zahtevam izpremembo pogodbe, odnosno kako odškodnino?

Odgovor: Ako ste se z rudnikom dogovorili, da mora ostati Vam neka določena količina vode, odnosno, če rudnik vodo uporablja prekomerno in preko pogodbe, lahko zahtevate, da to opusti in da Vam pusti ono količino, kot je bila prvotno predvidena, da ostane Vam, v nasprotnem primeru lahko zahtevate od rudnika povračilo škode. Povračilo škode lahko zahtevate tudi za nazaj za tri leta, ako ste z ozirom na postopanje rudnika tudi v preteklosti trpeli škodo.

Čevljarški stroj (Trbovlje)

Vprašanje: Z družabnikom sva skupno kupila za precejšen znesek čevljarški stroj. Družabnik se je zavezal prispevati za nakup stroja polovico in sva se dogovorila, da se bosta dobiček in izguba delila na polovico.

Ker je družabnik zbolel, je mogel prispevati samo del obljubljenega deleža, dočim sem ostalo moral plačati vse sam in sem utrpel še s tem znatno škodo, ker sem se moral zadolžiti. Družabnik je medtem umrl in zahtevajo njegovi dediči od mene, da jim vrnem to, kar je on plačal. Ali sem res dolžan jim kaj plačati?

Odgovor: Če je stroj sedaj Vaša last, ste dolžni vrniti dedičem bivšega družabnika toliko, kolikor je on vplačal, seveda po odbitku morebitnih izdatkov, odnosno izgube pri poslovanju, ki bi glasom pogodbe padla nanj. Ako je stroj od takrat, ko ste ga kupili, pa do smrti družabnika že znatno izgubil na vrednosti, ste dolžni vrniti le delež, sorazmerno zmanjšani z ozirom na sorazmerno zmanjšano vrednost stroja.

Hišna preiskava, aretacija in zaplenba predmetov (Celje)

Vprašanje: Pri meni je bila izvršena hišna preiskava in sem bil aretiran ter pridržan v policijskem zaporu več kot en dan. Za preiskavo, aretacija in pridržanje v zaporu ni bil izdan nikakšen pismen in obrazložen nalog in tudi nisem bil predan sodišču. Policijska uprava je pridržala vključno mojemu ugovoru nekatere zaplenjene listine povsem privatnega značaja. Ali je to postopanje pravilno in kam naj se pritožim?

Odgovor: V ustavi sta zajamčeni nedotakljivost stanovanja in osebna prostost državljanov. Preiskava in zapor se smeta v načelu odrediti le s pismenim in obrazloženim nalogom preiskovalnega sodnika, le v posebnih nujnih primerih sme oboje izvršiti tudi policijska oblast, ki pa mora najkasneje v 24. urah izročiti osumljenca sodišču ali pa ga izpustiti na svobodo. Vendar mora tudi policijska oblast izdati v takih primerih pismeno in obrazloženo naredbu. Napravite pritožbo na pristojno okrožno sodišče in zahtevajte, da se vse policijske odredbe nasproti Vam razveljavijo in da se odredi vrnitev po krivici zaplenjenih stvari.

Skrajsanje vojaškega roka (Radvanje)

Vprašanje: Imam tri brate, dva sta služila vsak po 18 mesecev, en brat pa je aktiven narednik. Ali imam pravico do skrajsanega roka?

Odgovor: Ker Vaša starejša brata nista uživala skrajsanega vojaškega roka, imate brez dvoma Vi do njega pravico.

Ljudska samopomoč

registrirana pomožna blagajna v Mariboru, Aleksandrova cesta 47, v lastni palači

naznanja smrtnih slučajev svojih članov v mesecu decembru 1938:

Golob Monika, zasebnica, Čret. p. Teharje
Rustja Rozalija, zaseb., Ljubljana, Zg. Šiška
Steharnik Marija, zaseb., Dobrova p. Meža
Deučer Ant., vinič., Jarenin, vrh p. Jarenina
Köpplinger Emilija, zasebnica, Maribor
Potočnik M., zaseb., Bresternica p. Marib.
Lorber Jurij, preužit., Ojstrica p. Dravograd
Vodopivec R., vrtnar in pos., Čret p. Teharje
Rotter Johana, zasebnica, Maribor
Zakošek Roza, vd. drvarja, Lobnica p. Ruše
Pogoreutz Jurij, zasebnik, Maribor-Pobrežje
Gorišek Terezija, užit., Arnovo selo p. Artič
Rajh Ant., delav., Bačkova p. Sv. Ana Sl. g.
Aprisnik Arša, vd. žand. nar., Maribor-Tezno
Greif Franc, pos., Trnče p. Sv. Janž na Dr. p.
Gosak Marija, zasebnica, Maribor
Jelenc Ant., posestnik, Maribor-Pobrežje
Senekovič Viktor, pos., Sv. Ana v Sl. gor.
Wusser Dora, preužitkarica, Sladka Gora p.
Šmarje pri Jelšah
Grandošek Marija, užitkarica, Podvinci
Erhart Katarina, zasebnica, Maribor
Novak Ana, posestnica, Kamnik

Slik Marija, zasebnica, Ljutomer
Uršev Ivan, zasebnik, Vel. Mislinja
Tarkuš Marija, preužitkarica, Dol. Počehova
Kirič Franc, preužitkar, Vičanci
Rižner Alojz, ž. upok., Formin p. Moškanjci
Jereb Franc, šol. upravit., v pok., Ljubljana
Vtič Terezija, preužit., Stoperice p. Rogatec
Mlakar Neža, posestnica, Slov. gradec
Pirih Anton, orož. nar. I. kl., Maribor
Aubrecht Neža, posestnica, Lipje
Krištof Johan, čevljar, pomoč., Maribor
Gornik Julija, pos., Podgraje p. Sv. Jurij j. z.
Krepek Ivan, žel. v pok., Maribor-Pobrežje
Kauworski Terezija, zaseb., Orešje p. Ptuj
Zakolar Marija, preužit., Zamšek p. Dobje
Glogovšek Ana, zaseb., Gor. Obrež p. Artič
Čeh Ana, žena žel. v pok., Rošenjski brod
p. Sv. Janž na Drav. p.
Hudina Marija, užitkarica, Križan vrh
Schauts Karla, vdova gozd. svet., Ljubljana
Kandrič Franc, pos., Drakšl p. Vel. Nedelja
Meznarič Martin, preužitkar, Zabovci p. Sv.
Marko niže Ptuj

Po vseh umrlih članih se je izplačala pripadajoča pogrebna v skupnem znesku

Din 393.700.—

Članom, ki so pristopili po 1. novembru 1933, se izplača polna pogrebna - brez odbitka! Kdor še ni član »Ljudske samopomoči« naj zahteva brezobvezno in brezplačno pristopno izjavo.

BLAGAJNIŠKO NAČELSTVO.